

Slovenski dom

Ste. 20

V Ljubljani, četrtek 25. januarja 1940

Leto V

Nove razburljive vesti o tesnejšem vojaškem in gospodarskem sodelovanju med Sovjeti in Nemčijo:

Poljska Galicija v nemški vojaški upravi, nemške čete na poti v Odeso

London, 25. jan. o. Z vsakim dnem se bolj potrjujejo vesti, da je Nemčija sklenila dejansko pomagati Sovjetski Rusiji na finski bojišču. Nevtralni listi poročajo s finskih bojišč, kljub nemškemu zaničanju, da so na finskem bojišču že nemški piloti. Po angleških vesteh imajo Nemci zbrano veliko število čet med Labo in Odro, kjer so velike vaje. Te čete niso pripravljene samo za vaje, temveč bi prišle v pomoč ob morebitnem nemškem napadu na skandinavsko državo.

»Times« poroča, da je Nemčija prevzela od Rusov poljsko Galicijo v vojaško upravo, Sovjeti pa so obdržali administrativni del uprave na tem ozemlju.

20. januarja poroča poročevalec, so nasteli na bivši poljsko-sovjetski meji na železniški postaji Podvoločiska 20 vagonov nemških vojakov. Tudi motorizirane čete in druge tehnične čete so odšle s te postaje v smeri proti Odesi, ob Črnem morju. Nemčija namerava v Odesi in v krajih, kjer so ruski petrolejski vrelci, pomagati sovjetskimi četami ob morebitnem napadu s strani Anglije in Francije na Rusijo.

General Toth, ki se je mudil nedavno v Lvovu, je odšel v Moskvo v spremstvu višjih nemških častnikov. V Moskvi bo nadaljeval vojaška pogajanja, ki pa jih drže v največji tajnosti.

Nemčija namerava pričeti cevovod od galicijskih petrolejskih vrelcev do Bratislave na Donavi, od koder bi vozila petrolej dalje. Zdi se pa, da od tega ne bo imela Nemčija takoj velike koristi, ker bodo takšna dela trajala najmanj leto dni.

Bukarešta, 25. jan. o. Romunski listi razpravljajo o razburjenju, ki je nastalo v Angliji in Franciji zaradi ustanovitve vrhovnega komisijskega petroleja in o grožnjah, da bosta Anglija in Francija nastopili z odločnimi koraki, če bi Romunija hotela prodajati Nemcem več petroleja, kakor pa ga je dosedaj. Listi trdijo, da novi komisijski ne pomeni nič izrednega, marveč je samo korak v okviru prenosne romunskega gospodarstva, kakor to zahteva sedanja vojna. Listi napovedujejo ustanovitev podobnih komisijskih uradov za žito, rastlinska olja, les in druge predmete ter zavračajo trditve, da bi se bilo to zgodilo na pritisk Nemčije.

Budimpešta, 25. jan. m. Kljub številnim zankanjem madžarski krogi zatrjujejo, da postaja sode-

lovanje med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo iz dneva v dan čedalje tesnejše. Znani nemški inženir general Toth, ki je zgradil Siegfriedovo črto in velike nemške avtomobilske ceste, je že 7. januarja odpotoval v Cernauti. V okolici tega kraja se je mudil teden dni, za tem je pa preko Berlina odpotoval v Moskvo, odkoder se še ni vrnil. Zdi se, da je njegova pot v Rusijo v zvezi z novim gospodarskim in vojaškim sodelovanjem med Nemčijo in Rusijo.

London, 25. jan. Reuter: Ministrstvo za informacije izve iz Moskve tole: Sovjetska vlada je uradno zamikala, da bi bila petrolejske vrelce na sovjetsko-madžarski meji, na ozemlju zasedene

Poljske, odstopila Nemčiji. V Moskvi poudarjajo, da so vesti o tej nemški zasedbi nastale zaradi prisotnosti nemških uradnikov v Galiciji, kjer organizirajo selitev nemškega prebivalstva. Navzlic temu pa poročajo iz Moskve, da je nemška vlada dosegla od sovjetske vlade, da ne bo spremenila širine tira na železniški progi, ki veže Nemčijo čez Lvov z Romunijo. Anglija pripisuje tem vestem poseben pomen, ker je železniška proga Černovice-Lvov edina proga, po kateri lahko romunski petrolej izvažajo v Nemčijo, kajti Donava je zamrznjena. Zaradi tega je to privolilo sovjetske vlade treba smatrati kot znamenje za tesnejše sovjetsko-nemško sodelovanje.

Sestanek Balkanske zveze v Belgradu bo veljal posredovanju za rešitev spora med Romunijo ter Madžarsko in Bolgarijo

London, 25. jan. o. Londonski listi razpravljajo o bližnjem sestanku Balkanske zveze v Belgradu in pravijo, da bosta Jugoslavija in Turčija ob tem sestanku skušala posredovati pri Romuniji, naj bi za zdaj urenila svoj spor z Madžarsko in Bolgarijo, tako, da bi madžarskemu prebivalstvu v Transilvaniji ter bolgarskemu prebivalstvu v Dobrudži dala obširno avtonomijo, ki ne bi škodila samostojnosti in neodvisnosti vse države.

Atene, 24. januarja. o. Havas. Na čelu grškega zastopstva, ki se bo udeležilo konference stalnega sveta Male antante v Belgradu, bo predsednik vlade Metaxas. V zastopstvu bodo štirje višji uradniki zunanjega ministrstva. Med potjo se bo Metaxas ustavil v Sofiji in imel važen posvet s predsednikom bolgarske vlade Kjosjevanom.

Sofija, 25. jan. Bolgarski ministrijski predsednik in zunanji minister dr. Kjosjevanov je imel razgovor z dopisnikom turškega lista »Tan« ter v njem med drugim povedal naslednje:

»Bolgarija ne bo nikdar odstopila od svoje popolne nevtralnosti, ker ne more videti nobenih

koristi od vojne. Bolgarijo vežejo s Turčijo in Jugoslavijo vezi čedalje večjega prijateljstva.«

Carigrad, 25. jan. Turški list »Džumhuriyet« piše o položaju na Balkanu in v Podonavju. V tem svojem članku najprej razlaga zunanjo politiko Turčije, ki je, čim se je pokazala nevarnost, izdala nekatere varnostne ukrepe. Članek je napisal turški poslanec Junus Nami, ter se v njem med drugim zavzema za složnost Balkancev in izražajo željo, naj bi se ustanovil blok držav ki bi štele skupno 70—80 milijonov ljudi. Tak blok bi bil tako močan, da ga ne bi smel nihče napasti. Najzanimivejši pa je tisti odstavek v tem članku, v katerem se pisec zavzema za podelitev avtonomije bolgarskemu in madžarskemu prebivalstvu v romunski Dobrudži in Transilvaniji. Ta odstavek se dobesedno glasi:

»Če se že ne more rešitev spora glede teh pokrajin preložiti na poznejši čas, zakaj se ne bi že zdaj s podelitvijo avtonomije tem krajem izrazila želja, da se sklene trden sporazum pred velikimi nevarnostmi?«

Napovedi o popolni spremembi italijanske politike

če bi Nemčija še naprej podpirala širjenje ruskega vpliva v Evropi

Bruselj, 25. jan. o. Vodilni belgijski dnevnik »Le Soir« poroča, da se je v začetku letošnjega leta predsednik italijanske vlade Mussolini osebno obrnil na Hitlerja z vprašanjem, če so mu znani pravi nameni Rusije v Baltičnem morju in na Balkanu. Mussolini je pri tej priliki jasno izjavil, da se bo Italija odločno uprla ruskemu vdoru na Balkan. Če bi se novi sovjetski imperializem obrnil proti balkanskim državam, bo Italija prisiljena spremeniti svojo sedanjo politiko. Zdi se, da

je predsednik italijanske vlade pri tej priliki zahteval od nemškega voditelja tudi pojasnila, kakšne namene ima na Balkanu in v Baltičnih državah Nemčija ter v koliko ravna Sovjetska Rusija z njenim privojenjem in vednostjo.

V tej vesti vidijo belgijski in holandski listi znamenje, da bi Italija utegnila stopiti odkrito na stran nemških nasprotnikov, če bi Nemčija še naprej podpirala širjenje sovjetskega vpliva in sovjetske moči na evropski zahod.

Sklepi glavnega odbora JRZ za takojšno preureditev vse države

Zahteve po spremembi načrta za volivni zakon

Belgrad, 25. jan. o. Na večerajšnji seji glavnega odbora JRZ, katere so se udeležili kot zastopniki Slovencev gg. dr. Anton Korošec, dr. Miha Krek, dr. Franc Kulovec, Fr. Smodej in dr. Klar, so bili sprejeti naslednji sklepi:

Po mnenju glavnega odbora radikalne stranke je treba dopustiti, da se obnovi radikalna stranka, da se ji vrne njeno premoženje in da se pokličejo vsi radikali, da obnove svojo stranko. Na to naj bi bil sklican strankin kongres. Na njem naj bi izvedli tudi formalno združenje vseh radikalov. Glavni odbor bi prevzel dolžnosti in obveznosti za izvedbo zbiranja radikalov.

Po drugem predlogu, ki prihaja od strani zastopnikov JRZ, naj bi se združenje radikalov izvedla s spojitvijo JRZ in pristašev glavnega odbora. JRZ bi se pretvorila v Jugoslovansko radikalno stranko z Aco Stanojevičem na čelu. Podpredsedniki bi bili: Miša Trifunović, Dragiša Cvetković, dr. Anton Korošec in dr. Džafer Kulenović. Tako preobnovljena stranka naj bi nadaljevala z zbiranjem radikalov.

Po dosedanjih obvestilih o spojitvi JRZ in glavnega odbora radikalne stranke, tega radikali ne bi mogli sprejeti, ker člani tega odbora menijo, da bi to pomenilo vstop v JRZ. Zato vztrajajo pri svoji zahtevi, da se mora dovoliti radikalna stranka. Računajo, da se bo to vprašanje kmalu rešilo, ker je že potekel zakoniti rok od dneva, ko je bila stranka priglajena za odobritev.

Iz vrst JRZ se sliši, da je Aco Stanojevič osebno pristal na predlog, da se izvede združenje JRZ in glavnega odbora radikalne stranke. Zato je naše časopise tudi napisalo, da bi moglo priti do tesnejših odnosov med JRZ in glavnim odborom.

Vesti 25. januarja

Nemške oblasti so spet ustavile pošiljatev italijanskega orožja namenjenega za Finko, to pot že pri vetopu v Nemčijo.

Silen mraz je zavladal tudi v Berlinu. Šaljivi Berlinčani pravijo, da je sibireki mraz dozdaj edina eurovina, ki so jo dobili od Rusov. Zaradi mraza, ki ovira promet, so ustavljeni vsi dopusti v nemški vojski.

Nemška policija je vzela iz prometa razglednico, ki predstavlja Hitlerja in Mussolinija z napisom: »Führer in Duce sta se izreкла za mir.«

Madžarski državni upravitelj Horthy naj bi bil po poročilu uglednega holandskega dnevnika »Het Volk« odpotoval v Rim na važen posvet s predsednikom italijanske vlade Mussolinijem. Poprej se je Horthy po poročilu tega lista sestal še z državnim poglavarjem neke madžarske sosedne države.

Angleška vlada išče 3000 angleških državljanov, ki znajo čimveč jezikov. Te ljudi bodo zaposlili pri cenzuri in pri poslušanju tujih radijskih poročil.

Prvi bataljon finske tujske legije — 1000 mož — je odpotoval te dni na bojišče. V njem so prostovoljci iz osemih evropskih držav. Bataljon sta organizirala bivši angleški podkonzul in trgovinski ataše nemškega poslanika v Helsinkih.

Japonski poslanik v Londonu Sigemicu je imel včeraj 40 minut dolg razgovor z angleškim zunanjim ministrom Halifaxom. Razgovor je veljal odnosom med Anglijo in Japonsko, ki so se zaostrili, odkar so Angleži preiskali japonsko ladjo »Asama Maru« in pobrali z nje nekaj nemških državljanov.

Nemški guverner v Varšavi je izdal celo vrsto kazenskih ukrepov proti navijanju cen z živili. Za nekatere primere je določena celo smrtna kazen.

44 potnikov in 60 članov posadke z Italijanske ladje »Orazio« še vedno pogrešajo.

Turški trgovinski minister je včeraj izjavil da bo Turčija v kratkem podpisala novo trgovsko pogodbo z Nemčijo za izmenjavo blaga v znesku poldrug milijon funtov sterlingov.

Nemška letalska družba Lufthansa je ustavila promet v Berlinu s Solijo in Carigradom, zaradi pomanjkanja bencina, kakor se glasi uradna utemeljitev.

Nemška vojna mornarica je zaplenila en švedski in en finski parnik, neki norveški parnik pa so Nemci spustili, ko so mu pobrali ves tovor.

Holandska vlada bo po izvedeni novi precenitvi državnega zlata znižala vrednost holandskemu goldinarju za 18%.

Za 9.000.000 dinarjev je bila včeraj prodana v Amsterdamu Rembrandtova slika, ki predstavlja umetnikovega sina.

Posvet japonskih poslanikov iz balkanskih in podonavskih držav

Budimpešta, 25. jan. o. Japonski poslaniki iz balkanskih in podonavskih držav ter iz Turčije in Italije se bodo 26. in 27. januarja sešli v Budimpešti na posvet, ki bo veljal vprašanju sovjetske nevarnosti v Evropi in posledicam, ki bi se zaradi širjenja sovjetskega vpliva v Evropi rodile za Japonsko. Poslaniki se bodo posvetovali tudi o tem, v koliki meri bi evropske države, katere neposredno ogroža boljševizem, mogle upreti se morebitnemu ruskemu napadu.

črto volivnega zakona in o volitvah narodnih poslancev. Glavni odbor stranke je ugotovil, da načrt volivnega zakona še ni končno sestavljen in tudi še ni sprejet v ministrskem svetu. To, kar imamo pred seboj, je samo še načrt volivnega zakona. Zato bo stranka po svojih zastopnikih v vladi storila vse, da se vpoštevajo želje in pripombe, ki so jih na seji glavnega odbora izrazili posamezni govorniki. V soglasju s svojimi demokratičnimi načeli želi stranka, da se volitve razpišejo in izvedejo takoj, kakor hitro bodo to dopuščale splošne politične razmere, da bi se država na ta način vrnila čimprej v normalno politično življenje in narodno predstavnost. Zato morajo člani naše stranke v vladi storiti vse, da bodo čimprej ustvarjeni vsi pogoji za pravilno volitve. Stranka smatra, da je neobhodno potrebno pred kakršnimi koli volitvami izvesti preobnovo in preurediti vse dele države in državno skupnost po načelih narodnega sporazuma tako, da bodo vsi deli države enakopravni in zadovoljni.

Ker predstavlja skupina JRZ v sedanji vladi bistveno sestavino s predsednikom na čelu, upamo, da bodo po tem jasnem sklepu glavnega odbora stranke odpadle vse ovire za takojšnjo ureditev avtonomne Slovenije.

Sovjetski umik po ofenzivi na severu Ladoškega jezera

Stalin naj bi v kratkem odpotoval sam na finko bojišče

Helsinki, 25. jan. o. Velika bitka na severu Ladoškega jezera se približuje koncu. Sovjeti so v to ofenzivo vrgli tri divizije (60.000), ki so skušale prodrati od Sumjervija v treh smereh: proti Soanlahiju, Suistamu, ter Impilatiiju. Napredovanje sovjetskih čet so na krilih močno ovirale finske smučarske patrole, sredina finske vojske pa se je umikala, dokler ni dosegla naprej določenih položajev, nakar je prešla v napad, ki so ga s strani podpirali lahko smučarski oddelki. Napad je bil tako silovit, da so vse tri ruske divizije včeraj začele v obupnih razmerah umikati, ker jim je

finsko letalstvo razbilo v zaledju ceste in železniško progo, ki drži iz Sumjervija proti Suistamu.

Riga, 25. jan. o. Iz moskovskih diplomatskih krogov poročajo, da bo Stalin v kratkem odpotoval na finko bojišče ter obiskal sovjetske čete, da jim vlije nove volje za vojskovanje.

Helsinki, 25. januarja. o. Finski letalci so včeraj spet bombardirali sovjetska letalska in mornariška oporišča. Pri tem je bila v Kronstadtu spet zadeta sovjetska naimodnejša križarka »Kirov«.

Torpedovka „Ljubljana“ - potopljena

Belgrad, 25. januarja. o. Najnovejša torpedovka jugoslovanske voje mornarice »Ljubljana«, ki ji je poveljeval Slovenec kapitan Ahlin, se je včeraj potopila pri vходу v šibenško luko. Torpedovka je zadela na podmorsko čer z vsa brzino in naglo izginila pod vodo, tako da je velik del posadke utonil. Poveljnik ladje se je ustrčil.

Napovedi o nemški ofenzivi konec februarja

Pariz, 25. januarja. Reuter: Francoski vojaški krogi opozarjajo danes, da je lahko v poldrugem mesecu pričakovati nemškega napada večjega obsega. Poudarjajo, da je sedanji mir na zapadnem bojišču treba smatrati kot znamenje, da bo tak položaj ostal še nekaj časa. V zadnji vojni so Nemci začeli ofenzivo na Verdun 21. februarja 1916 in da tudi sedaj nameravajo konec februarja začeti napad večjega obsega.

Načrti za združenje JRZ z bivšo radikalno stranko

Preds. nove stranke bi bil Aca Stano evič, podpredsedniki pa dr. Korošec, Cvetković, Trifunović in Kulenović

Belgrad, 25. jan. m. Svojnji sklepi glavnega odbora JRZ so v vsej takojšnji javnosti vzbudili največjo pozornost, ker se je s tem eklepom stranka, ki je poleg HSS glavna nositeljica sedanjega režima, ustvarjenega z narodnim sporazumom, postavila na tisto stran, ki zagovarja državno preureditev pred volitvami. S tem se je položaj popolnoma razčistil.

Za tak vrstni red reševanja notranjepolitičnih vprašanj so se izrazile tudi ostale srbske stranke, zlasti demokratska stranka. Naše časopise je pred dnevi poročalo, da bo prišlo do tesnejših odnosov med JRZ in glavnim radikalnim odborom. V zvezi s tem poročilom prinaša danes tukajšnja »Politika« daljše poročilo, v katerem pravi, da potekajo pogajanja med zastopniki glavnega odbora radikalne stranke in JRZ o zbiranju vseh radikalov. Po poročilih »Politike« trajajo resni razgovori že pet dni. »Politika« pravi, da je znano, da je o božiču ministere predsednik Cvetković obiskal voditelja radikalov Aca Stanojeviča. O njunem razgovoru dosedaj še ni bilo ničesar objavljeno. Toda iz poučenih političnih krogov smo zvedeli, da je prišlo potem do sestanka med Dragišem Cvetkovićem in podpredsednikom glavnega radikalnega odbora, Mišom Trifunovićem. Sestanek je bil na pobudo predsednika vlade Dragiša Cvetkoviča. Čeprav drže v tajnosti podrobnosti o tem razgovoru, vedo za temeljna naziranja ene in druge strani.

Grozen umor v Malih Braslovčah

Danes ponoči je neznan ropar, verjetno Hacc, ubil in oropal 78 letno starko

Braslovče, 25. januarja. Pred nekaj meseci smo poročali o roparskem napadu, ki je bil izvršen na sestrski prislanovi v Malih Braslovčah. Dobrih 100 korakov od prislanove domačije pa je bil nocoj izvršen roparski napad in umor 78 letne zasebnice Neže Puncerjeve p. d. Mekušove. Ta drugi rop in umor vzbujajo povsod globoko žalost. Vso okolico je silno pretresel ta zverinski zločin, ki sta ga po vseh okoliščinah sodeči izvršila dva silovita razbojnika. Umorjena Neža Puncerjeva je bila dobra ženska, vačna, usmiljenega srca ter je rada podpirala reveže.

Sestra Marija in Neža Puncerjeva sta pred časom izročili svojo lepo domačijo in posestvo nečakinji Rozaliji poročni Cilenšek. Sami sta se nato preselili v sosednjo hišo. Mirno sta živeli, složno in varčno. Prihranili sta si v varčevanju precej denarja, kar je moralo biti znano tudi razbojnikom. Nocoj ponoči je prišel na hišo neznan moški divjega obraza. Siloma in deloma z vitrihom je odprl hišna vrata. Ropot je zbudil Marijo Puncerjevo, ki je vstala in prižgala električno luč. Razbojnik pa je takoj ugasnil luč in z vso močjo udaril Marijo po glavi. Od strahu in silovitega udarca se je takoj onesvestila. Sestra Neža pa se je krčevito upirala razbojniku. Zama-

šil ji je usta, da ni mogla klicati na pomoč, jo vrnil na tla in toliko časa z rokama davil za vrat, da se je zadušila. Marija Puncerjeva se je iz nezavesti prebudila davi okoli 1. Nežje je našla ne-gibno. Poklicala je hitro nečakinjo Rozalijo, gos-podarja Cilenška in vsi trije so hiteli v Braslovče po duhovnika, zdravnika in orožnike. V hiši je bilo vse razmetano. Na tleh so našli dva stotaka. Neža je bila mrtva.

Pri življenju ostala sestra Marija je kratko orožnikom opisala osebo razbojnikov. Bil je ve-like postave, dolgega in suhega obraza in velikih brk. Orožniki so takoj davi začeli zasliševati so-sede in vaščane Malih Braslovč, ki so povedali, da sta se podnevi klatila dva neznanca, med njima tudi eden, katerega opis se točno ujema z raz-bojnikom.

Po dejanskem stanu, ugotovljenem na kraju roparskega napada in umora, je očitno, da sta pri tem strašnem razbojništvu sodelovala dva zločince, ki sta po končanem dejanju krenila v smer proti Smartnem ob Paki. Domnevajo, da je ta umor in rop izvršil prosluli tolovaj Tone Hacc, doma iz Podcerkve, občina Stari trg pri Ložu. Koliko je razbojnik odnesel denarja, trenutno ob času tele-fonskega poročila še ni znano.

Strašna ljubavna tragedija v Mariboru

Orožnik v tovarni ustrelil svoje bivše dekle

Maribor, 25. januarja.

Vso okolico meljskega predmestja, kjer se na-haja med drugim tudi tekstilna tovarna Hutter, je davi ob zgodnjih urah pretresla vest o strašni ljubavni-tragediji, ki se je davi ob 5 odigrala in končala v predilniškem oddelku tovarne Hutter. Zrtve tragedije je postala 16 letno dekle, zaposleno v omenjeni tovarni. V omenjeni oddelku tovarne je ob 5 vstopil 28 letni orožniški kaplar Adam M. To-mič, službojoč na orožniški postaji v Cirkovcih na Dravskem polju. Razgledoval se je po oddelku. Ko je zapazil 16 letno delavko Marijo Tomak, doma iz Cirkovcev, kjer je on služboval, je mirno stopil do nje, potegnil iz žepa samokres in oddal prvi strel proti dekletu. Zadel je v glavo. Takoj se je Tomakova zgrudila nezavestna na tla in čez nekaj

časa je umrla zaradi izkrvavitve v možganih. Orož-nik je po prvem strelu hotel oddati še drugi strel, namenjen samemu sebi. Samokres pa je odrekel. Naglo so priskočili delavci, ga z močjo prišli in trdno držali toliko časa, da je prišla po njega po-liscija, ki je bila o tragičnem dogodku takoj tele-fonično obveščena iz tovarne.

Poliscija je orožnika Tomiča prevzela in ga od-vedla na policijsko upravo, kjer je nato sledilo formalno kratko zaslišanje. Morilec je izjavil, da je že večer, v sredo, prišel iz Cirkovcev v Ma-ribor z namenom, da obračuna z dekletom, ki mu je odpovedala ljubezen. Še dopoldne bo sledilo temeljitejša in podrobnejša zaslišanje orožnika To-miča, kakšni so bili motivi za ta njegov zverinski zločin. Po zaslišanju bo izročen okrognemu sodišču.

Snežiti je nehalo, mraz pa je pojenjal

Zaradi hude burje je železniški promet na progi Zagreb-Split spet prekinjen

Včeraj so v vsej državi zaznamovali mnogo višjo temperaturo kakor poprej. Povprečno se je toplota gibala od 4 do 9 stopinj pod ničlo. Skoro v vseh krajih države je sneg nehaj padati in tako so oblasti lažje začele čistiti zametene železniške proge in ostale prometne zveze. Omejitve želez-niškega prometa je prinesla to korist, da se je zmanjšala obtežitev prog in s tem je dana večja verjetnost, da ne bo več tako velikih zamud kakor doslej. Pač pa delajo sneg in snežni plazovi velike zapreke na železniških progah od Zagreba proti Sušaku in Splitu. Predvčerajšnjim so morali zaradi visokega snega prekiniti promet na progi proti Sušaku. Kmalu nato so progo očistili, toda iste zapreke so se ponovile včeraj, ko so morali promet spet za krajši čas prekiniti. Mnogo hujeje je na progi proti Splitu. Zlasti na odseku Gračac-Knin piha silovita burja, ki preprečuje sploh vsak želez-niški promet. Vlaki iz Zagreba vozijo samo do Gračca, od Splita pa samo do Knina. Ves osebni in tovarni promet je torej na tej progi ustavljen. Burja je nevarna, saj piha z brzino 150 kilometrov na uro.

Bosanske železnice pa se morajo boriti ne-nehno s plazovi. Prejšnje dni je bilo v tamkajšnjih krajih hud mraz, saj je živo srebro nihalo vedno okrog 15 do 19 stopinj pod ničlo. Cim pa se je pred dnevi nekoliko ogrelo, so se začeli trgati veliki snežni plazovi. V bližini Mostarja in Sara-jeva so bile na več krajih zasute vse železniške proge. Sicer so delavci sneg kmalu odmetali, ven-dar pa so imeli vlaki velikanske zamude. Blizu Cuprije v Srbiji je sneg zametel tovarni vlak. Tam vleče ostra košava, ki je v teh krajih reden zimski pojav. Ker je snega zapadlo zelo visoko, ga veter raznaša od kraja do kraja. Marsiktera hiša v Cupriji in Nišu je zametena čisto do strehe. Zavoljo tega vetra tam ni nobenega prometa po cestah.

Drugod v državi se promet razvija kolikor toliko redno. Pač pa napovedujejo vremenslovci, da moramo pričakovati za prihodnje dni prej mraz kakor pa toplota. Ti vremenski preroki pravijo, da se zavoljo tega zaenkrat še ni treba bati poplav, čeprav traja na skrajnem jugu države toplota vrme, ki je pospešilo topljenje snega. Reke so tam sicer vse že narasle, vendar pa bregov še niso prestopile. V Pelagoniji imajo že nekaj dni 6 stopinj nad ničlo.

Pomanjkanje hrane in druge nadloge zime

Pač pa tožijo v mnogih krajih o pomanjkanju hrane in živinske krme. Ponekod so kraji odrezani od ostalega sveta po več tednov. Posebno hudo je kmetom v krajih vzdolž reke Kolpe. Sneg je zametel vse poti, kmetje pa se skušajo zavarovati pred gladom na ta način, da so začeli klati živino. V teh krajih primanjkuje živinske krme, ker jim je Kolpa jeseni ob poplavi uničila vso otavo. Gospo-darska sloga je poslala v te kraje več zagonov ko-ruze, le s prevozom ima velike težave.

Pa tudi volčja nadloga je vedno hujsa. Tako so se volkovi priklitali v bližino vasi celo v Medji-murju, česar starejši ljudje sploh ne pomnijo. V Bosni in Južni Srbiji pa predstavljajo volkovi še večjo nevarnost kakor pa pomanjkanje hrane. Ljudje si ne upajo iz hiš in neprestano stražijo pri stajah, kajti zverine vdirajo tudi v hleve in ko-ljeje drobnico in goveda. Celu v vojvodinsko me-sto Sento so se priklitali volkovi. Zvečer so želez-ničarji zagledali na postaji dva volka. Načelnik postaje je vzel samokres in šel iz hiše. Enega volka je ustrelil v glavo, drugi pa je pobegnil. Ta čas pa so prihajali proti postaji delavci in zagledali bežečega volka. Eden od delavcev je z lopato kresnil volka po glavi, toda žival je bila trdoživa in naskočila preganjalca. Vendar je de-lavec imel pogum in je žival do smrti potolkel.

Za streznjenje naroda

Našo pozornost vzbujajo sedaj predvsem veliki svetovni dogodki. Ne smemo pa zaradi tega izgubljati izpred oči naših domačih krič-čih potreb.

Nastopili so dnevi, ko se odloča usoda na-rodov. Samo telesno in duševno krepi narodi bodo prestali stisko časov. Ali je naš narod med temi?

Ze dolga desetletja mu pije srčno kri alko-holizem. A pijanski izgredi ob vpoklicu našega moštva k orožnim vajam in letošnje splošno pi-jančevanje ob uporabi sadja za kuhanje žganja nas spet glasneje kličejo na delo za treznost. Statistike pa nam kažejo, da alkoholizem za-struplja naš narod v zarodu in gloda njegove

Ljubljana od včeraj do danes

Zimsko vreme se je naglo spremenilo

Silovit nalet snega v zadnjih dveh dneh je po noči prenehal. Še včeraj dopoldne ni več ur snežilo in se je počasi pojavljalo južnejše vreme. Dopoldne je snežni val dobri dve uri skušal pri-dobiti v svojo korist situacijo. Melo je prav moč-no. Nato pa je proti noči začel nastopati vremen-ski preobrat. Dobrih 6 dni je snežni val oklepal Slovenijo. V tem času je padlo po mnogih krajih do 1.50 m snega, na planinah pa je sneg s stari-m vred dosegel višino 2.50 m. Hudi zameti so po Kočevskem in v notranjskih gozdovih visoki od 5 do 10 metrov.

Včeraj popoldne je z mnogih streh začelo kapati. Napravile so se dolge, ledene sveče, ki so jih morali pri mnogih strehah zbijati, ker so bile nevarne za pešce. Cestno nadzorstvo še vedno marljivo odvažja sneg. Po nekaterih ulicah, kjer so glavni in veliki kanali, so sneg metali kar v ka-nale. V dveh dneh so izvozili okoli 2000 voz v Ljubljano. To je okoli 8000 m³ snega v teži okoli 1.600.000 kg.

Zivilski trg je bil včeraj slabo zaseden. Močno primanjkuje jaje. Je čas, ko kure ob tem času ne nesejo. Včeraj so prodajalke zahtevale kovača za 6 jajc, nekatere celo za 5 jajc. Eno jajce je bilo po 1.75 din, celo 2 din so zahtevale branjke. Splošna vremenska situacija gre na boljše. Termometer je davi kazal najnižjo temperaturo v Črnučah -8°C, pa že dopoldne se je živo srebro začelo počasi dvigati proti ničli.

Stanje voda v Sloveniji je doseglo najnižjo stopinjo pod normalo. Ob Savi postavljene elek-trarne od Kranja do Tacna ne morejo obratovati zaradi prenizke vode. Sava pri Tacnu kaže okoli 40 cm pod normalo.

Jutranja temperatura v Sloveniji se je splošno dvignila za 3 do 5 stopinj. Posledica v železniškem prometu je, da je danes promet znatno izboljša-ni da vlaki prihajajo v Ljubljano z manjšimi za-mudami ko prejšnje dneve.

V bolnišnico so jih sprejeli

Čas Leopold, progovni delavec iz Gornjega Dolca pri Mielinjah je pred dobrimi pol leta padel s čeešnje in se pri padcu pobil. Menil pa je, da poškodb niso takega značaja, da bi moral iskati po-moči v bolnišnici. Ker se pa bolečine niso poleg-le, je prišel sedaj čez pol leta iskat zdravja v bolniš-nico.

Vpokojena poštna uradnica Wester Rozalija iz Ljubljane je padla doma na hodniku in si zlo-mila levo roko.

Kokalj Franciška, delavka iz Tomačevega, se je s kolesom peljala v službo. Pa je padla in si na-lomila desno nogo.

Pavlin Oskar, 13 letni sin zidarskega polirja iz Ljubljane, se je pri smučanju zlomil levo roko.

Grund Mirko, rezbarški vajenec, si je poško-doval desno nogo.

Križman Janko, sin kočarja, je padel čez prag in si poškodoval levo nogo.

Vital Matija, sin posestnika iz Doba, je padel na podedenji cesti in si poškodoval levo nogo.

Plestenjak Jan, književnik iz Ljubljane, je po nesreči padel po stopnicah in se potolkel.

Groznič Alojzij iz Grosupljeja si je pri delu zmečkal prste na levi roki.

Zakelj Tone, sin delavca iz Stražišča, si je pri smučanju poškodoval desno roko.

Premog za mestne reveže

Premog za reveže je mestni socialni oddelk pričel deliti prvi teden meseca v stari cukrarni, ki je v kratkem letu postala v resnici zavetišče vsem najbednejšim našega mesta. Dobri gospod ravnatelj Jagodic z Gradu, ki ob vsaki priliki dá mestnemu socialnemu uradu na razpolago svoje dragocene izkušnje, je tudi to pot prevzel težko nalogo, da je v najhujšem mrazu delil revežem premog, kakor ga deli tudi pri Rdečem križu. Pet dni po vrsti so prihajali k njemu od zgodnjega jutra pa do noči reveži z vozički, da bi odpravili in e premogom založili tudi po 100 strank na dan. Ne-kateri so dobili po 100 kg, seveda predvsem samci, drugi po 150 in 200 kg, a tudi po 250, 300 in celo 350 kg premoga, da se bodo lahko družine grele vso zimo. Pomisliti pa moramo tudi, da je velik

življenjske korenine. Surovost in nenravnost naraščata; najbolj glasno pa nas kličejo šte-tilni uboji v pijanosti, da vendar nekaj storimo zoper alkoholizem.

Iz teh vzrokov se je znova oživila treznost-na organizacija v obliki »Društva treznosti« v Ljubljani. Društvo bo zbiralo zdržnike in trez-nike, ki naj s svojim zgledom in propagando vse povsod širijo smisel za treznost.

Svojo skrb bo posvečalo po možnosti tudi alkoholikom-bolnikom in njih družinam, takih alkoholikov je v Sloveniji okoli 10.000 — in vsem, ki trpe zaradi alkoholizma.

Sedež ima društvo v Karitativni pisarni v Ljubljani, Marijanišče. Tam se sprejemajo vsi dopisi in dajejo vsa pojasnila.

del obdarovanih tudi pri Rdečem križu že dobilo premog. Kdor je tam dobil mnogo, je v cukrarni pač dobil samo 50 ali 100 kg premoga. Razdelje-nega je bilo skoraj 80 ton premoga, kakih 20 ton ga je pa še ostalo za cukrarno, ki sedaj potrebuje silno mnogo kuriva za svoje zares ogromne pro-store. Kuhinja izda po 600 porcij na dan, saj mno-go hrane znosijo tudi družinam domov. Čeprav je mnogo brezposelnih dobilo zaslužek pri spravlja-nju snega, vendar je ogrevalnica v stari cukrarni vedno polna, prenočuje pa tudi vsako noč po 70 in več revežev, pri tem pa seveda ni všteti pre-hodni otroški dom. Ves premog je mestna občina dobila v dar, in sicer je Trboveljska prometop-kna družba darovala 40 ton, Prometni zavod za pre-mog 10 ton ter Šentlanski prometopnik (A. Jakil) 50 ton premoga. Sploh se to tvrdje med največ-jimi dobrotniki ljubljanskih revežev in zato za-služijo javno zahvalo in največjo hvaležnost rev-nih slojev.

Matineja društva ljubljanskih konservatoristov

V času, ko se zdi, da hoče surova sila prevla-dati vse, kar je duhovnega, se čuti vedno bolj po-treba po duhovnih vrednotah. Kljub vedno večji zagledanosti v materijo občuti človek, da je re-šitev v ravnotežju med duhovnim in materialnim in si zato išče poti nazaj v duhovni svet. Tudi mladina občuti nujnost duhovnega preroda; to se je pokazalo na matineji Društva ljubljanskih kon-servatoristov, ki je bila zelo dobro biskana. Pri-reditev je bila v nedeljo dopoldne v Hubadovi dvorani, kar je omogočilo, da so sodelovali tudi gojenci orgelskega oddelka.

Uvodno besedo je govoril g. dr. Cvetko, ki je poudaril predvsem potrebo duhovnega preroda mladine s pomočjo glasbene umetnosti.

Na pestrem sporedu so se sešli zelo različni izvajalci. Posebnost so bile skladbe za rog in klavir in za tri rogeve, ki so jih izvajali Jože Zu-pančič, Viktor Pokorny in Primož Ramovš. Orgel-ske skladbe sta podala s pravim muzikalnim iz-razom Peregrin Capuder in Viktor Fabiani. Solo-pevske točke sta izvajala sopranistka gđ. Marija Tiran in tenorist Janez Lipušček, ki je žel posebno priznanje za svoje odlično izvajanje. Solistične klavir-ske točke sta izvajala Rafael Eiletz in Jože Osana, klavirsko spremljevanje pa je oskrbel Sa-mo Hubad.

Prireditelj je uspešno izredno dobro in bi bilo želeti, da bi bile take prireditve v kaki večji dvorani.

Murska Sobota

Banovinska bolnišnica v Murski Soboti. V pre-taklem letu je bilo v bolnišnico sprejetih 3632 bol-nikov, ozdravljenih pa je bilo 3733, ker je 101 bolnik ostal v bolnišnici še iz prejšnjega leta. — Umrla je 97 bolnikov in je umrljivost relativno majhna, ki znaša komaj 2.6%. Število bolnikov, ki iščejo zdravje v bolnišnici, vedno bolj narašča. Tudi število operacij stalno raste. Tako je bilo še v letu 1938 sprejetih v bolnišnico 3070 bolnikov, operacij je bilo 1344, v letu 1939 je bilo spre-jetih bolnikov 562 več, število operacij pa je na-raslo za 546.

Prostori, kjer se sedaj nahaja bolnišnica, niso primerni in bi bila nujno potrebna nova bolniš-nica. Pred vsem pa so prostori pretesni, če upo-štejemo, da število bolnikov raste z leta v leto. Banske uprave je baje naredila že načrte za novo bolnišnico, kateri bise verjetno kmalu realizirali, če ne bi to preprečile današnje razmere.

Zaradi trčenja z vlakom se je moral zagovarjati

Pred okrognim sodiščem v Mariboru je bila danes razprava proti 39 letnemu šoferju Janku Mendeku iz Sp. Hajdine, ker je dne 4. septembra lanskega leta zakrivil znani karambol na železnišk-em križišču v Pušencih. Mendek je omenjenega dne peljal s tovrnim avtomobilom, ki je last Stan-ka Zupaniča iz Ormoža skozi Pušence proti Strni-šču. V Pušencih gre državna cesta čez železniško progo železnice Ormož-Ljutomer. Ta proga ni za-varovana z zapornikami, pač pa je ob križišču običajno evarilno znamenje. Ko se je Mendek bli-žal s tovrnim avtomobilom, na katerem sta se poleg njega nahajala še dva delavca, železniški progi, je baš prihajal iz smeri od Ormoža tovarni vlak ter je strojevodja pred križiščem dajal pred-pisane signale. Ko pa je Mendek opazil vlak, je namesto, da bi avto ustavil, še povečal hitrost, da bi se pred vlakom zdrnil pred progo. Strojvodja je uvidel, da bo trčenje neizogibno, pa je začel vlak zavirati, toda še poprej je prišlo do karam-bola ter je lokomotiva tiščala avto kakih 20 m pred seboj. Kakor po čudežu se nobenemu izmed ljudi, ki so se na avtomobilu nahajali, ni ničesar zgodilo, avto pa je bil čisto razbit. Mendek se za-govarja, da vlaka ni pravočasno zagledal, potem pa, da mu niso več delovale zavore.

Obojen je bil na dva meseca strogega zapora, pogojno na tri leta.

Smrt vznemirja Craigley College

Pa čeprav ga ni hotela kazati, kadar so bili v hiši gostje, ni bila gospa Dodd nič manj pazljiva do njega kakor do ostalih učencev, in prav to ji je treba šteti v posebno zaslugu. Prav to pa je narekova-lo siru Willfridu posebno hvaležnost. In res se je čutil šef policije toliko dolžne-ga Doddovim, da je mislil, da ni zlata na tem svetu, e katerim bi se mogel obdol-žiti. Za ameriška dvojčka je imela gos-pa Dodd mnogo manj simpatij kakor za ubogega Dereka. Gledala ju je, kako tr-masto stojita in molčita in kako se jima njuna mačeha zaman laska. Pristopila je k tej skupini, da bi pomagala čimprej prebiti led...

»Da bi le vedeli, gospa Bernard-Mose-se, kakšno veselje imata Irvin in Erik za naravoslovje! V najkrajšem času sta se naučila vsa imena cvetic in vseh metul-jev, kar jih je tukaj.«

Gospa Bernard-Mosse je pobožala svoja pastorka z vedrim smehljajem.

»Zares? Tudi moji mož mi je pripove-doval o tem njunem veselju.«

Obrnila se je k Eriku, hoteč pokazati dobrohotno zanimanje:

»Povej mi ime tega lepega angleške-ga cvetja.«

Dvojčka sta se namah sprostila in za-čela navdušeno brbljati, toda na stenski uri je odbilo poldevetih.

»O! Že je prišel čas, da greste spat, otroci!« je vzklila gospa Dodd.

Nastalo je neopredelno običajno poslav-ljanje. Derek Pamberley je zapustil svo-jege očeta, ne da bi rekel la besedico. John Lucas je poljubil svojega očeta na lice, ker je bilo tako pač v navadi. Brata Mosseja sta sprejela hladno veak svojo denarnico z enim funtom, to jima je po-nudila njuna mačeha, toda odločno sta se obrnila, ko ju je hotela poljubiti. Končno so otroci voščili »Lahko noč«

Na gornjem nadstropju se je Mosse mlajši oddvojil od svoje skupine in odšel v svojo spalnico, ostali pa so odšli v spal-nico B.

Čim so bili stopili v sobo, so učenci planili na Mosseja starejšega, ki se je bil začel slačiti. Bil je kriv dveh stvari: prvič, ker je zagrešil napako pri igri, dru-gič pa zato, ker ni imel take matere, ka-kor so bile vse ostale.

»Kje se kupujejo take matere, Mosse? Kajne, da v trgovini?« vse po kovaču?«

»Stavim, da mu je dala lepo nagrado, svojemu malemu dvojčku, ker nam je pomagala, da smo izgubili igro!«

»En funt... funti!« se je pačil Derek Pamberley. »Ona... ona... mu je da... dala en funt!...«

Pristopil je k Eriku, kakor da bi mu hotel iztrgati denarnico

Erik je oprezno in previdno stopil k svoji postelji.

»Zdaj sem prvič videl to žensko!« je zamrmral. »To ni moja mati!«

»To bi mogel videti tudi slepec!« je zatrobental neki glas. »Ona ima vsaj kr-ščanski nos!«

Gromki smeh se je razlegel ob tej ša-li, najbolj vročerkvni pa so se vrgli na Mosseja starejšega in začeli opletati po njem z briesčo. Morda bi prišlo celo do resnejšega pretepa, da se ni vmešal Rogers, ki je bil povrh tega, da je bil ka-pitan nogometnega moštva, še reditelj v spalnici. Ukazal je učencem, naj gredo narazen. Otroci so se do neke mere po-korili. Takoj nato pa so se odprla vrata, in Harvey Nitlton je pogledal v sobo.

»Čas je, da zaspite! Ugasnite luč, pa nobene besede več!«

»Lahko noč, gospodi! Ali nam bi, pro-simo, pustili vrata odprta? Dušimo se!«

»Dobro, pustil bom vrata odprta. In sedaj spite!«

Luči so ugašale in v nekaj trenut-kih se je spalnica B potopila v grobno tišino.

Na svoji postelji, blizu vrat pa Lucas nikakor ni mogel zaspati. Bobi, ki jih je poprej jedel (in kateri so se mu zdeli pre-več votli), so mu težili želodec. Nenada-ma se mu je tudi vse življenje zadelo težko... Jutrišnji dan se mu je zadel kot obupna zapletenost... Oče, ki se bo v vsej verjetnosti spet »postavil« s po-sebnim napevom pri skupni molitvi...

Klavirska ura pri gospodični Santaji, ki se gotovo domisluje, da se je on naučil igrati »Uspavanko« z levico... Pa tudi gospa Blouser, nadzornica, je sposobna, da nas pred kosilom počasti s porcijo grenke soli... Če ne bo šlo na boljše...

Ni bilo še popolnoma temno, toda le-sene pregrade med posteljami so branile Lucasu, da ni mogel videti vse spalnice. Videl je lahko samo Mossejevo posteljo, ki je bila nasproti njegovi, in skozi vrata na del hodnika. Toda lahko je slišal vsak šum, kakor na primer škripanje postelje, smrčanje, ki je prihajalo iz Mossejeve po-stelje in ni hotelo na noben način prene-hati... In ki je postajalo čedalje močnejše... Da bi ga vrag, tega Mosseja! Kaj ni bilo dosti, da je že čez dan vse zavozil? In zdaj še smrči?

Lucas je ni mogel več prenesti tega nošenega koncerta. Vstal je, vzel kos mila s sosednjega umivalnika in pristopil k Mossejevi pregraji. Ob medli svetlobi, ki je padala skozi okno, je vtaknil milo v Mossejevo odprta usta. Mosse je začel pljuvati in mrmrati, toda prebudil se ni, temveč se je obmil le na drugo stran. Milo je padlo iz ust na blazino, nakar je začel Mosse navadno dihati. Staro preiz-kušeno ereditvo je rodilo željni uspeh.

Lucas se je spet vlegel, toda zaspati le ni mogel. V svojem vznemirjenju je elisal tudi najmanjši šum v hiši. Glas go-spodične Sofije, ki je spodaj pela gostom v razvedrilo. Ko je obmolnila, se mu je

zadelo, kakor da sliši globoki bas svo-jege očeta... V vsej hiši so se odpirala in zapirala vrata, služkinje je hitela kon-čevati svoje delo, da bi mogla spat. Po živžgu vlaka, ki je huksnil neke ne daleč mimo šole, je sklepal, da je že zelo po-zno ponoči.

Na koncu hodnika je v sobi Harveya Nitltona besno ropotal pisalni stroj. To je bil zelo dobro poznan zvok. Lucas se je bil navadil, da je zaspal ob tem hitrem ritmu, toda to noč so bili udarci stroja nekam polni zlih slutenj. Trikrat se mu je vsililo vprašanje, kakšno je moralo ne-ki biti to delo, ki je tako dolgo zadrž-ovalo profesorja angleščine?

Zakaj se je on tako redno bavil s tem delom, pa naj je bil dežurni ali ne? Komu je neki tipkal tako neznanako dolgo pi-mo?

V spalnici je bilo zadržano, čeprav so bila vrata in okna odprta. Od časa do časa je blisk razsvetlil okno nad Mosseje-vo posteljo, oznanjač s tem, da popol-danska nevihta najbrže še ni rekla svoje zadnje besede. Da bi potlačil misel svoje bolečine v želodcu, je Lucas začel šteti sekunde med posameznimi bliski... Ena, dve... tri... štiri...

Prišel je do petindvajset, ko so se na hodniku zaslišali lahni koraki. Vznaval se je v postelji in čutil strah. Neka pri-kazen se je približala, zastala med vrati in čisto polahko pristopila k Mossejevi pregraji.